

Mål C-187/20

Sammanfattning av begäran om förhandsavgörande enligt artikel 98.1 i domstolens rättegångsregler

Datum för ingivande:

28 april 2020

Domstol som begär förhandsavgörande:

Landgericht Ravensburg (Tyskland)

Datum för beslutet att begära förhandsavgörande:

31 mars 2020

Klagande:

JL

DT

Motpart:

BMW Bank GmbH

Volkswagen Bank GmbH

Saken i det nationella målet

Konsumentkreditavtal – Obligatoriska uppgifter – Direktiv 2008/48/EG – Ångerrätt – Information om möjligheten att få tillgång till ett förfarande för tvistlösning utanför domstol – Förverkande av ångerrätt – Rättsmissbruk

Syfte med och rättslig grund för begäran om förhandsavgörande

Tolkning av unionsrätten, artikel 267 FEUF

Frågor som hänskjutits för förhandsavgörande

1. Ska artikel 10.2 led a i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om

upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (nedan kallat direktiv 2008/48) tolkas så, att det i samband med uppgift om typen av kredit i tillämpliga fall även ska anges att det är fråga om ett kombinerat kreditavtal och/eller att det är fråga om ett kreditavtal med obestämd löptid?

2. Ska artikel 10.2 led d i direktiv 2008/48 tolkas så, att det i villkoren för utnyttjande av krediten, när det är fråga om ett kombinerat kreditavtal som tecknats i syfte att finansiera köpet av en vara och kreditbeloppet utbetalas till säljaren, ska anges att låntagaren befrias från betalningsansvar avseende köpeskillingen till ett belopp som motsvarar det utbetalade kreditbeloppet och att säljaren, under förutsättning att hela köpeskillingen betalats, är skyldig att överlämna varan till låntagaren?
3. Ska artikel 10.2 led l i direktiv 2008/48 tolkas så, att
 - a) den vid kreditavtalets ingående gällande dröjsmålsräntan ska meddelas som ett absolut tal i kreditavtalet, och att åtminstone den gällande referensräntan (i det nu aktuella fallet basräntesatsen enligt 247 § BGB), utifrån vilken den gällande dröjsmålsräntesatsen beräknas genom ett tillägg (i det nu aktuella fallet av fem procentenheter enligt 288 § stycke 1 andra meningen BGB), ska anges som ett absolut tal?
 - b) mekanismen för ändring av dröjsmålsräntan ska förklaras konkret i kreditavtalet, och att det åtminstone måste hänvisas till de nationella bestämmelser av vilka ändringen av dröjsmålsräntan framgår (247 § och 288 § stycke 1 andra meningen BGB)?
4. a) Ska artikel 10.2 led r i direktiv 2008/48/EG tolkas på så sätt att det i kreditavtalet ska anges en konkret, för konsumenten begriplig metod för beräkning av kompensation vid förtidsåterbetalning av lånet, så att konsumenten åtminstone kan göra en ungefärlig beräkning av kompensationen vid uppsägning i förtid?
 - b) (För det fall att ovanstående fråga a besvaras jakande):
 Utgör artikel 10.2 led r och artikel 14.1 andra meningen i direktiv 2008/48 hinder för en bestämmelse i nationell lagstiftning, i vilken det föreskrivs att ångerfristen, trots att de uppgifter som ska anges enligt artikel 10.2 led r i direktiv 2008/48 är ofullständiga, ska börja löpa vid tidpunkten för avtalets ingående och att den enda rättsföljden av detta är att kreditgivarens rätt till kompensation för förtidsåterbetalning upphör?
5. Ska artikel 10.2 led s i direktiv 2008/48 tolkas så, att

a) också avtalsparternas rätt till uppsägning som regleras i den nationella rätten måste anges i kreditavtalet, och i synnerhet också låntagarens rätt att säga upp avtalet på grund av särskilda skäl enligt 314 § BGB vid låneavtal med begränsad löptid, och att paragrafen i vilken denna rätt till uppsägning regleras också måste anges uttryckligen?

b) (För det fall att ovanstående fråga a besvaras nekande):

den inte utgör hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken en särskild uppsägningsrätt som föreskrivs i nationell rätt utgör en sådan uppgift som måste anges, i den mening som avses i artikel 10.2 led s i direktiv?

c) den föreskrivna fristen och formen för uppsägning, när rätten att säga upp avtalet utövas, ska anges i kreditavtalet i samband med all rätt till uppsägning för parterna i kreditavtalet?

6. Ska artikel 10.2 led t i direktiv 2008/48 tolkas så, att de huvudsakliga formella förutsättningarna för att inge klagomål och/eller för att begära prövning utanför domstol inom ramen för en mekanism för klagomål och prövning utanför domstol måste anges i kreditavtalet? Är det otillräckligt att i detta sammanhang hänvisa till att förfarandereglerna som gäller för mekanismen för klagomål och prövning utanför domstol kan hämtas på internet?

7. Får en kreditgivare, i fråga om konsumentkreditavtal, inte åberopa en invändning om att konsumenten har förverkat sin rätt att frånträda avtalet enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48/EG,

a) när en av de uppgifter som ska lämnas enligt artikel 10.2 i direktiv 2008/48/EG inte vederbörligen har angetts i kreditavtalet och inte heller har meddelats på ett korrekt sätt vid ett senare tillfälle, vilket innebär att ångerfristen enligt artikel 14.1 i direktiv 2008/48/EG inte har börjat löpa?

b) (för det fall att ovanstående fråga a besvaras nekande):

när påståendet om förverkande huvudsakligen grundar sig på den tid som förflutit sedan avtalet ingicks, och/eller på att båda avtalsparter har fullgjort avtalet i dess helhet, och/eller kreditgivaren förfogar över det lånebelopp som återkrävts eller säkerheterna har återlämnats och/eller (när det rör sig om ett köpeavtal som är bundet till kreditavtalet) på att konsumenten har använt eller sålt det föremål som finansierats, men konsumenten, vid den tidpunkt då de relevanta omständigheterna inträffade, inte kände till att denne hade fortsatt ångerrätt, att okunnighet om detta inte kunde tillskrivas konsumenten, samt att kreditgivaren

inte heller kunde utgå ifrån att konsumenten hade sådan kännedom?

8. Får en kreditgivare, i fråga om konsumentkreditavtal, inte åberopa en invändning om att konsumenten har utövat sin rätt att frånträda avtalet enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48/EG på ett sätt som innebär rättsmissbruk,

- a) när en av de uppgifter som ska lämnas enligt artikel 10.2 i direktiv 2008/48/EG inte vederbörligen har angetts i kreditavtalet och inte heller har meddelats på ett korrekt sätt vid ett senare tillfälle, vilket innebär att ångerfristen enligt artikel 14.1 i direktiv 2008/48/EG inte har börjat löpa?
- b) (för det fall att ovanstående fråga a besvaras nekande):

när påståendet om rättsmissbruk huvudsakligen grundar sig på den tid som förflutit sedan avtalet ingicks och/eller på att båda avtalsparter har fullgjort avtalet i dess helhet och/eller kreditgivaren förfogar över det lånebelopp som återkrävts eller säkerheterna har återlämnats och/eller (när det rör sig om ett köpeavtal som är bundet till kreditavtalet) på att konsumenten har använt eller sålt det föremål som finansierats, men konsumenten, vid den tidpunkt då de relevanta omständigheterna inträffade, inte kände till att denne hade fortsatt ångerrätt, att okunnighet om detta inte kunde tillskrivas konsumenten, samt att kreditgivaren inte heller kunde utgå ifrån att konsumenten hade sådan kännedom?

Anförda unionsbestämmelser

Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/48/EG av den 23 april 2008 om konsumentkreditavtal och om upphävande av rådets direktiv 87/102/EEG (nedan kallad direktiv 2008/48), särskilt artikel 10.2 leden a, d, l, r, s och t

Anförda nationella bestämmelser

Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuche (promulgationslagen till Tysklands civillag (nedan kallad EGBGB), artikel 247.3, 247.6 och 247.7

Bürgerliches Gesetzbuch (den tyska civillagen) (nedan kallad BGB), särskilt 242, 247, 288, 314, 355, 356b, 357, 357a, 358, 492, 495 §§

Kortfattad redogörelse för de faktiska omständigheterna och förfarandet i det nationella målet

- 1 Två förenade mål ligger till grund för begäran om förhandsavgörande C-187/20.
- 2 I målet JL/BMW Bank ingick klaganden ett kreditavtal med BMW Bank som avsåg ett lånebelopp på 24 401,84 euro netto som syftade till att finansiera köpet av ett motorfordon för privat bruk. I avtalet specificeras inte typen av kredit närmare. I dokumentet Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation som bifogats avtalet och utgör en del av avtalshandlingen, anges endast följande med avseende på typen av kredit: ”Avbetalningslån med fast räntesats, vilket återbetalas med lika stora månatliga delbetalningar”. Med avseende på utbetalningen av lånebeloppet informeras låntagaren i avtalet under rubriken ”Viktiga upplysningar” om att utbetalningen av lånet sker till säljaren vid tidpunkten då fordonet levereras.
- 3 I kreditavtalet anges följande med avseende på dröjsmålsränta: ”Om låntagaren ... kommer i dröjsmål med betalning beräknas dröjsmålsränta till den aktuella basräntan plus fem procentenheter per år. Deutsche Bundesbank tillkännager den gällande basräntan i Tysklands officiella kungörelseorgan den 7 januari och den 7 juli varje år.”
- 4 I kreditavtalet regleras kompensation vid en eventuell förtidsåterbetalning på följande sätt: ”För det fall att återbetalning sker i förtid ... kan banken enligt 502 § BGB utkräva en skälig ersättning för sådana kostnader som har direkt samband med förtidsåterbetalningen. Kostnaderna beräknas enligt de finansmatematiska ramvillkor som Bundesgerichtshof föreskriver, enligt vilka särskilt följande omständigheter ska beaktas: förändringar i räntenivån under mellantiden, de kassaflöden som ursprungligen avtalats för krediten, bankens uteblivna vinst och insparade risk- och förvaltningskostnader, samt kostnader i samband med administrationen av den förtida återbetalningen (handläggningsavgift)”.
- 5 I kreditvillkoren anges visserligen med avseende på en eventuell förtida uppsägning av kreditavtalet att låntagarens rätt att säga upp avtalet i särskilda fall inte påverkas. Den relevanta bestämmelsen i 314 § BGB omnämns emellertid inte, och det finns inte heller någon hänvisning till att en uppsägning enligt 314 § punkt 3 BGB ska ske inom skälig tid.
- 6 Vad gäller möjligheten att genomföra ett ombudsmannaförfarande anges i kreditavtalet att det vid tvist med banken finns en möjlighet att ta upp ärendet inför Ombudsmannen för privata banker. Dess verksamhet regleras närmare i ”Verfahrensordnung für die Schlichtung von Kundenbeschwerden im deutschen Bankgewerbe” (”Processregler för skiljeförfarande avseende kundklagomål i den tyska banksektorn”) som finns tillgänglig på begäran eller kan laddas ned på Bundesverband deutscher Banken e.V.:s (branschorganisationen för tyska privatbanker, nedan kallad BdB) webbplats. Klagomål ska inges skriftligen till avdelningen för kundklagomål vid BdB.

- 7 Köpeskillingen för fordonet var 23 500 euro. Klaganden betalade en handpenning på 1 000 euro till säljaren (en bilhandlare) och finansierade resterande belopp på 22 500 euro samt de tre engångsbeloppen för försäkringar på sammanlagt 1 901,84 euro med nämnda kredit. Motparten använde sig av säljaren som låneförmedlare för att upprätta och ingå kreditavtalet. I kreditavtalet avtalade parterna vidare att klaganden ska återbetala lånebeloppet på 25 814,98 euro (lånebelopp på 24 401,84 euro netto jämte ett räntebelopp på 1 413,14 euro) från den 5 maj 2017 genom 47 lika stora månatliga avbetalningar på 309,25 euro vardera samt en sista avbetalning på 11 280 euro den 5 april 2021. Genom en skrivelse av den 13 juni 2019 återkallade klaganden sin viljeförklaring om att ingå kreditavtalet.
- 8 Klaganden anser att hävningen är verksam, eftersom ångerfristen inte har börjat löpa till följd av att motparten inte har lämnat alla obligatoriska uppgifter som denne är skyldig att lämna. Klaganden har yrkat fastställelse av att han, med hänsyn till att han utövat sin ångerrätt, från den 13 juni 2019 varken är skyldig att göra räntebetalningar eller amorteringar med anledning av kreditavtalet av den 4 maj 2017.
- 9 Motparten anser att talan ska ogillas, eftersom motparten har lämnat alla uppgifter till klaganden i enlighet med vad som föreskrivs och ångerfristen har löpt ut. Dessutom har motparten invänt att klagandens ångerrätt är förverkad, samt att utövandet av ångerrätten utgör rättsmissbruk.
- 10 Omständigheterna i målet DT/Volkswagen Bank överensstämmer i huvudsak med de i förstnämnda mål. Inte heller i detta mål specificeras typen av kredit närmare. På sidan 1 i kreditavtalet återfinns dock följande anmärkning: ”För avtalet är de angivna kreditvillkoren fortsatt tillämpliga...” I den standardiserade europeiska konsumentkreditinformationen som klaganden erhållit anges följande med avseende på typen av kredit: ”Annuitetslån förenat med ett återköpsavtal (lika stora månatliga avbetalningar och större sista avbetalning). Med avseende på utbetalningen av lånebeloppet anges i kreditavtalet att lånet ska utbetalas till säljaren.
- 11 I kreditavtalet anges följande om dröjsmålsränta: ”Efter en uppsägning av avtalet debiteras du lagstadgad dröjsmålsränta. Den årliga dröjsmålsräntan är fem procentenheter plus den aktuella basräntesatsen.” Dessutom anges följande i ”Standardiserad europeisk konsumentkreditinformation” som överlämnats till klaganden: ”Den årliga dröjsmålsräntan är fem procentenheter plus den aktuella basräntesatsen. Deutsche Bundesbank tillkännager den gällande basräntan i Tysklands officiella kungörelseorgan den 1 januari och den 7 juli varje år.”
- 12 Kreditavtalet innehåller bland annat följande information med avseende på ersättning vid en eventuell förtidsåterbetalning: ”Banken kan begära skäligen ersättning för sådana kostnader som har direkt samband med förtidsåterbetalningen. Banken beräknar kostnaderna enligt de finansmatematiska ramvillkor som Bundesgerichtshof föreskriver, enligt vilka särskilt följande

omständigheter ska beaktas: förändringar i räntenivån under mellantiden, de kassaflöden som ursprungligen avtalats för krediten, bankens uteblivna vinst, kostnader i samband med administrationen av den förtida återbetalningen (handläggningsavgift) samt insparade risk- och förvaltningskostnader till följd av den förtida återbetalningen”.

- 13 Kreditavtalet innehåller över huvud taget inte någon hänvisning till låntagarens rätt enligt nationell lagstiftning att säga upp avtalet i särskilda fall enligt 314 § BGB när det är fråga om avtal som slutits på obestämd tid. Det finns inte heller någon upplysning om förfarandet som ska iakttas (särskilt form och tidsfrist för låntagarens uppsägning). Det förklaras emellertid under vilka förutsättningar som låntagaren kan säga upp avtalet i särskilda fall, dock inte vilka formföreskrifter och tidsfrister som gäller.
- 14 Vad gäller möjligheten att genomföra ett ombudsmannaförfarande anges även i detta mål att banken deltar i tvistlösningsförfarandet för konsumenttvister inför Ombudsmannen för privata banker. Dess verksamhet regleras närmare i ”Verfahrensordnung für die Schlichtung von Kundenbeschwerden im deutschen Bankgewerbe” (”Processregler för skiljeförfarande avseende kundklagomål i den tyska banksektorn”) som finns tillgänglig på begäran eller kan hämtas på internet från webbplatsen www.bankenverband.de. Klagomål ska inges skriftligen (till exempel som ett brev, telefax, email) till avdelningen för kundklagomål vid BdB.
- 15 I förevarande mål skulle lånet betalas tillbaka den 1 april 2020. Klaganden åberopade sin ångerrätt skriftligen den 12 januari 2019.
- 16 Klaganden anser att hävningen är verksam, eftersom ångerfristen inte har börjat löpa till följd av att motparten inte har lämnat alla obligatoriska uppgifter som denne är skyldig att lämna. Klaganden har begärt att motparten, efter att det köpta fordonet återlämnats till den senare, ska återbetala de 43 avbetalningar som klaganden gjort fram till tidpunkten för den muntliga förhandlingen, vilka sammanlagt uppgår till ett belopp på 17 012,95 euro. Dessutom har klaganden yrkat fastställelse av att han inte är skyldig att göra vare sig några räntebetalningar eller amorteringar med anledning av kreditavtalet. Vidare har han yrkat ersättning för de advokatkostnader han haft utanför domstolsförfarandet.
- 17 Motparten har i andra hand åberopat sin retentionsrätt vilken följer av bolagets fordringar avseende ränta fram till tidpunkten då fordonet överlämnas. Motparten anser vidare att klaganden är skyldig att betala ersättning för fordonets värdeminskning som beror på klagandens användning av fordonet.

Kortfattad redogörelse för skälen till att förhandsavgörande begärs

- 18 Utgången i de två målen beror på huruvida kreditavtalen kunde hävas med verkan, och i förekommande fall huruvida kreditgivaren i respektive mål kan åberopa att klagandena har förverkat sin ångerrätt, eller att utövande av ångerrätten utgör rättsmissbruk.

- 19 En förutsättning för att klagandenas utövande av ångerrätten ska vara verksam är att ångerfristen på två veckor, som regleras i 355 § punkt 2 första meningen BGB, ännu inte hade löpt ut vid tidpunkten då meddelandet om utövandet av ångerrätten överlämnades. Enligt 356b § punkt 2 första meningen BGB börjar ångerfristen inte löpa om kreditavtalet inte innehåller alla de obligatoriska uppgifter som kreditavtalet ska innehålla enligt 492 § punkt 2 och 247 § punkterna 6–13 EGBGB. I sådana fall föreskrivs enligt 356b § punkt 2 andra meningen BGB att fristen börjar löpa först från tidpunkten då de obligatoriska uppgifterna lämnas. I de aktuella målen ska de lämnade uppgifterna anses vara ofullständiga i synnerhet för det fall att minst en av de obligatoriska uppgifterna som avses i artikel 10.2 led a, d, l, r, s och t i direktiv 2008/48 inte anges i kreditavtalet på föreskrivet sätt.
- 20 Även om båda parterna i huvudsak hade fullgjort sina skyldigheter enligt avtalen i målen som besluten om hänskjutande avser vid tidpunkten då ångerrätten utövades, var det fortfarande i princip tillåtet att utöva ångerrätten, eftersom den tyska lagstiftningen inte innehåller någon bestämmelse som föreskriver att ångerrätten för konsumentkreditavtal upphör. Den tyska lagstiftaren har avsiktligt valt att ångerrätten ska vara obegränsad i tiden.
- 21 Eventuellt kan kreditgivarna i de hänskjutna målen med framgång åberopa att klagandena har förverkat sin ångerrätt eller att utövandet av ångerrätten utgör rättsmissbruk. Det ska emellertid prövas vilka villkor som gäller enligt unionsrätten för invändningarna om förverkande och rättsmissbruk avseende utövandet av ångerrätten enligt artikel 14.1 första meningen i direktiv 2008/48.
- 22 Den hänskjutande domstolen anför följande med avseende på de hänskjutna frågorna:
- 23 Fråga 1: Fråga är hur artikel 10.2 led a i direktiv 2008/48 ska tolkas. Enligt nämnda bestämmelse ska kreditavtalet på ett klart och kortfattat sätt innehålla uppgift om vilken typ av kredit det är fråga om. I nationell rättspraxis och rättsvetenskaplig litteratur har denna fråga besvarats på olika sätt. Den hänskjutande domstolen anser att det är avgörande hur denna fråga ska besvaras mot bakgrund av unionsrätten.
- 24 Å ena sidan kan det vara tillräckligt att det i kreditavtalet anges att betalningen sker i delbetalningar och att en fast räntesats tillämpas. Bundesgerichtshof anser att denna tolkning av direktiv 2008/48 är den enda riktiga och att den är så uppenbar att det saknas utrymme för rimligt tvivel. Å andra sidan kan det systematiska sammanhanget tala för att uppgiften om typen av kredit även måste ange att det är fråga om ett kombinerat kreditavtal, eftersom artikel 3 n i direktiv 2008/48 definierar kombinerade kreditavtal som en typ av särskilda kreditavtal, och artikel 15 reglerar särskilda rättsföljder vid kombinerade kreditavtal. Det kan av systematiken emellertid även vara möjligt att dra slutsatsen att det uttryckligen ska klargöras huruvida det är fråga om ett tidsbegränsat kreditavtal eller ett kreditavtal med obestämd löptid, eftersom artikel 13 i direktiv 2008/48 innehåller särskilda bestämmelser för kreditavtal med obestämd löptid.

- 25 Fråga 2: Fråga är hur artikel 10.2 led d i direktiv 2008/48 ska tolkas. Enligt nämnda bestämmelse ska kreditavtalet på ett klart och kortfattat sätt innehålla uppgift om villkoren för utnyttjande av krediten. Den hänskjutande domstolen anser bland annat att det är problematiskt att inget av de berörda kreditavtalen informerar konsumenten om att betalning av köpeskillingen medför att säljarens fordran minskar med ett belopp som motsvarar det betalade beloppet, och att köparen efter att full betalning erlagts kan kräva att säljaren överlämnar det köpta fordonet. Den hänskjutande domstolen påpekar dock att frågan om tolkningen av artikel 10.2 led d i direktiv 2008/48 har besvarats på olika sätt i nationell rättspraxis och rättsvetenskaplig litteratur.
- 26 För det första kan det, när lånebeloppet utbetalas till tredje man, vara tillräckligt att konsumenten endast informeras om till vem kreditbeloppet utbetalas. För det andra kan formuleringen i artikel 10.2 led d i direktiv 2008/48 emellertid tolkas på så sätt att konsumenter, när de ingår ett kombinerat kreditavtal i syfte att finansiera köpet av ett fordon, ska informeras om vilka prestationer de erhåller i stället för lånebeloppet, nämligen att de befrias från skyldigheten att betala köpeskillingen till ett belopp som motsvarar det belopp som utbetalats till säljaren, och att de (i den mån som hela köpeskillingen betalats) kan kräva att säljaren överlämnar köpeobjektet.
- 27 Fråga 3: Fråga är hur artikel 10.2 led 1 i direktiv 2008/48 ska tolkas. Enligt nämnda bestämmelse ska kreditavtalet på ett klart och kortfattat sätt innehålla uppgift om tillämplig dröjsmålsränta enligt de villkor som är tillämpliga när kreditavtalet ingås och villkoren för ändring av denna.
- 28 Det kan vara tillräckligt att innehållet i bestämmelserna som reglerar dröjsmålsränta i nationell lagstiftning (i de aktuella målen 288 § punkt 1 andra meningen BGB) förklaras i avtalet. Den hänskjutande domstolen påpekar att Bundesgerichtshof i ett avgörande från februari 2020 fann att denna tolkning av 2008/48 är den enda riktiga och att den är så uppenbar att det saknas utrymme för rimligt tvivel.
- 29 Den hänskjutande domstolen anser dock att det inte är nödvändigt att tolka artikel 10.2 led 1 i direktiv 2008/48 på detta sätt. Formuleringen ”enligt de villkor som är tillämpliga när kreditavtalet ingås” i direktivet och kravet, att informationen ska vara klar och kortfattad, kan tala för att den aktuella gällande dröjsmålsräntan ska anges så exakt som möjligt – det vill säga som ett absolut tal – eller att åtminstone den vid tidpunkten gällande basräntesatsen enligt 247 § BGB ska anges som ett absolut tal, eftersom konsumenten utifrån denna kan beräkna den faktiska dröjsmålsräntan genom enkel addition (plus 5 procentenheter). Det kan även vara nödvändigt att förklara mekanismen för ändring av dröjsmålsräntan som enligt tysk rätt, närmare bestämt enligt 247 § och 288 § punkt 1 BGB, fastställs till basräntan som Deutsche Bundesbank tillkännager varje halvår plus fem procentenheter.

- 30 Dessutom påpekar den hänskjutande domstolen att det av den omständigheten, att unionslagstiftaren inte definierat dröjsmålsräntan i artikel 3 i direktiv 2008/48 – men däremot den effektiva räntan, som definieras i artikel 3 i direktiv 2008/48 –, inte är möjligt att dra några slutsatser med avseende på den avgörande frågan huruvida dröjsmålsräntan ska anges som ett absolut tal. Även utan någon legaldefinition i direktivet står det fullkomligt klart att även dröjsmålsräntan uttrycks som en årlig procentsats. Den relevanta frågan i detta sammanhang är i stället huruvida det är tillräckligt att hänvisa till en referensränta som tillkännages på ett annat ställe, eller om det vid avtalets ingående är nödvändigt att informera konsumenten om en exakt gällande räntesats uttryckt i procent.
- 31 Fråga 4a: Fråga är hur artikel 10.2 led l r i direktiv 2008/48 ska tolkas. Enligt nämnda bestämmelse ska kreditavtalet på ett klart och kortfattat sätt innehålla uppgift om information om kreditgivarens rätt till kompensation [vid förtidsåterbetalning] och hur denna kompensation ska fastställas.
- 32 Det är möjligt att tolka nämnda bestämmelse så, att det är tillräckligt att med avseende på metoden för att beräkna kompensationen hänvisa till principerna som anges i rättspraxis och de faktorer som ska beaktas enligt denna, utan att ange en konkret beräkningsmetod. Bundesgerichtshof fann i ett avgörande från februari 2020 att denna tolkning av direktiv 2008/48 är den enda riktiga och att den är så uppenbar att det saknas utrymme för rimligt tvivel. Den hänskjutande domstolen anser emellertid att det inte är nödvändigt att tolka direktivet så och hänvisar i detta sammanhang bland annat till skäl 39 i direktivet.
- 33 Om fråga 4a besvaras jakande, ska även fråga 4b besvaras, vilken avser huruvida artikel 10.2 led r och artikel 14.1 andra meningen i direktiv 2008/48 utgör hinder för en bestämmelse i nationell lagstiftning, i vilken det föreskrivs att ångerfristen, trots att de uppgifter som ska anges enligt artikel 10.2 led r i direktiv 2008/48 är ofullständiga, ändå ska börja löpa vid tidpunkten för kreditavtalets ingående och att det endast är kreditgivarens rätt till kompensation för förtidsåterbetalning som upphör. Även denna fråga är omstridd i nationell rättspraxis och rättsvetenskaplig litteratur. Enligt en uppfattning utgör det en påföljd för att det har lämnats otillräckliga uppgifter rörande beräkningen av kompensationen för förtidsåterbetalning, att rätten till kompensation för förtidsåterbetalning upphör. Enligt den motsatta ståndpunkten är detta inte förenligt med artikel 10.2 led r i direktiv 2008/48. Även den hänskjutande domstolen lutar mot sistnämnda uppfattning och hänvisar därvid till skäl 39 i direktiv 2008/48.
- 34 Fråga 5: Fråga är hur artikel 10.2 led s i direktiv 2008/48 ska tolkas. Enligt nämnda bestämmelse ska kreditavtalet på ett klart och kortfattat sätt innehålla uppgift om förfarandet för att utöva rätten att säga upp kreditavtalet. Denna bestämmelse kan tolkas så, att unionslagstiftaren visserligen valde att låta rätten att säga upp kreditavtal som regleras i nationell lagstiftning gälla även fortsättningsvis, men att konsumenten däremot endast behöver informeras om sådana rättigheter som regleras i själva direktivet. I synnerhet kan målsättningen som anges i skäl 8 i direktiv 2008/48, nämligen att göra det möjligt för den fria

rörligheten för krediterbjudanden att fungera under bästa möjliga förutsättningar för de som erbjuder tjänsterna, tala för denna tolkning. Bundesgerichtshof anser att denna tolkning är uppenbar.

- 35 Å andra sidan kan den andra målsättningen som omnämns i skäl 8 i direktiv 2008/48, nämligen att ge ett tillräckligt gott konsumentskydd, innebära att det krävs att konsumenterna informeras även om rättigheter att säga upp avtalet som regleras i nationell rätt och de formella villkor som gäller för detta. Den hänskjutande domstolen anser att skälen 24 och 31 i direktivet talar för denna uppfattning.
- 36 Fråga 6: Fråga är hur artikel 10.2 led t i direktiv 2008/48 ska tolkas. Enligt nämnda bestämmelse ska kreditavtalet på ett klart och kortfattat sätt innehålla uppgift om huruvida det finns tillgång till en mekanism för klagomål och prövning utanför domstol för konsumenten och hur denne i så fall ska gå till väga.
- 37 Det kan vara tillräckligt att med avseende på villkoren för konsumentens tillgång till en mekanism för kundklagomål hänvisa till förfaranderegler på internet. Bundesgerichtshof fann i det ovannämnda avgörandet från februari 2020 att detta var tillräckligt. I synnerhet kan direktivets krav på klar och kortfattad information innebära att de formella kraven för konsumentens tillgång till ett skiljeförfarande ska återges i sin helhet i kreditavtalet, så att konsumenten tydligt och utan större ansträngning kan fastställa hur denne ska gå tillväga för att inleda ett sådant förfarande med iakttagande av gällande formföreskrifter. I synnerhet skulle det kunna vara otillräckligt för att uppfylla kravet på klar och kortfattad information att, med avseende på förutsättningarna för konsumentens tillgång till en mekanism för kundklagomål, hänvisa till ett dokument med förfaranderegler på flera sidor på internet. I sådana fall måste konsumenten först hitta och läsa igenom den version av förfarandereglerna som gäller vid den tidpunkten, för att hitta det avsnitt i förfarandereglerna där de formella förutsättningarna för tillgång till en mekanism för kundklagomål regleras.
- 38 Det finns även anledning att ifrågasätta en hänvisning till föränderliga förfaranderegler som gäller först vid en tidpunkt i framtiden då ett eventuellt senare kundklagomål framförs, vars innehåll av naturliga skäl inte är känt vid tidpunkten då avtalet ingås.
- 39 Med avseende på frågorna 7 och 8 hänvisas till motsvarande identiska överväganden avseende de till ordalydelsen likaledes identiska frågorna 4 och 5 i sammanfattningen av begäran om förhandsavgörande C-155/20.
- 40 Avslutningsvis påpekar den hänskjutande domstolen att även en ensam domare vid en domstol i första instans har rätt att hänskjuta frågor för förhandsavgörande till EU-domstolen. Denna slutsats påverkas inte heller av att Bundesgerichtshof genom beslut av den 11 februari 2020 med avseende på frågorna 3, 4a och 5 i det aktuella målet har angett att den korrekta tolkningen av unionsrätten är så uppenbar att det inte finns utrymme för något rimligt tvivel och att det således är

fråga om en ”acte clair” i den mening som avses i EU-domstolens dom i målet CILFIT (dom av den 6 oktober 1982, CILFIT, C-283/81, EU:C:1982:335, punkt 16). Underinstansen måste nämligen, om den bedömer att ett avgörande i enlighet med en högre instans rättsliga bedömning skulle strida mot unionsrätten, vara fri att till EU-domstolen hänskjuta de i detta hänseende uppkomna frågorna.

- 41 Dessutom hänvisar den hänskjutande domstolen även till de delvis identiska frågorna i och parallellerna till besluten om hänskjutande i målen C-33/20 och C-155/20, och begär att dessa mål ska förenas med det förevarande.

ARBETS-DOKUMENT